

Surrealistisch

Christus Triumfatorkerk, 10 december 2023, Tweede advent

Lezing: Openbaring 20: 7-15 en Lucas 1: 26-38

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Vleugel: Christian Hutter

Ouderling: Arjan Brak

Diaken: Jacqueline Eshuis

KOMEN

- Welkomstwoord
- Aansteken eerste adventskaars
*Kijk eens naar de kaarsjes,
het feest komt dichterbij,
het lichtje brandt niet meer alleen,
er komt een tweede bij.*
- Aanvangslied: 'Hoe zal ik U ontvangen' (Lied 441: 1 en 10)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag: Psalm 80: 1 en 2
- Kyriëgebed (Psalm 80: 2-8 BGT)
- Lied: Psalm 80: 7

WOORD

- Adventsproject: Een nieuw begin
*Gebed
Gesprek
Projectlied*
- Schriftlezing: Openbaring 20: 7-15
- Lied: 'Kom tot ons, scheur de hemelen, Heer (Lied 437: 1, 2 en 6)
- Schriftlezing: Lucas 1:26-38
- Lied: 'Op u mijn heiland, blijf ik hopen' (Lied 442)
- Preek

Nog een keer duizelt het ons als de we de visioenen van Johannes lezen. De satan wordt vrijgelaten en iets met Gog en Magog, vuur en zwavel. Maar ook een witte troon en boeken die worden geopend.

Als je je iets probeert voor te stellen bij de visionen uit Openbaring, dan is het alsof je voor een schilderij van **Picasso** staat. Het grijpt je aan en het klopt niet.

Met zijn gefragmenteerde gezichten en verwarrende perspectieven haalt het onze vertrouwde blik op de wereld onderuit. En dat is precies de bedoeling. Het is surrealistisch en toch, of juist daardoor maakt het diepe indruk.

Dit is de beroemdste. Guernica, uit 1937

Guernica is een stadje in Spanje. Het werd in 1937 in de Spaanse burgeroorlog kapot gebombardeerd door de Duitse luchtmacht in opdracht van Franco, de dictator van Spanje. En de

verschrikkingen daarna waren zoals bij elk bombardement. Of dat nu het bombardement was op 3 maart 1945 hier op deze stad, een droneaanval op Kiev, of de grootschalige bombardementen momenteel op Gaza.

Het schilderij heeft geen kleur, het is gemaakt met lijnen en vlakken in zwart, wit en grijs, geschilderd.

Het schilderij toont de chaos van een bombardement. Er is geen verschil tussen binnen en buiten. De mensen rennen in paniek uit hun huizen. Er is veel tegelijk te zien op het schilderij. Mensen, dieren, lichamen en ledematen door elkaar. Rechts valt iemand van een brandend dak. Een moeder huilt om haar kind. Vooraan op het schilderij is een man met een afgebroken zwaard afgebeeld, een gesneuvelde soldaat. Het paard kijkt angstig en staat symbool voor de onschuldige slachtoffers in de oorlog.

De visioenen in het boek Openbaring zijn een surrealistisch schilderij.

Ze zijn niet na te tekenen.

En ze zijn helemaal niet na te rekenen.

Dat is ook niet de bedoeling.

Vandaag een laatste angstaanjagend visioen. Alsof Johannes zijn eigen Guernica heeft geschilderd.

Allereerst gaat het over een duizendjarig rijk. Die duizend jaar is geen tijdsaanduiding. De tijden lopen sowieso heel het boek Openbaring door elkaar. Het is steeds een herhaling van zetten. En de gebeurtenissen volgen niet op elkaar, maar zijn vaak gelijktijdig.

Zo ook het duizendjarige rijk van Johannes. Het is symbooltaal – surrealisme. Het is een combinatie van de zeven scheppingsdagen en de beroemde zin uit Psalm 90: 4: *duizend jaar zijn in uw ogen als één dag*. Zo ontstond in de eerste eeuw van onze jaartelling het idee dat de wereldgeschiedenis kan worden in gedeeld in zeven perioden van elk duizend jaar. En onze geschiedenis zou dan eindigen met een messiaanse Sabbat van duizend jaar, gevolgd door een tijdloze nieuwe wereld op de achtste dag. Gods dag. De dag van de nieuwe schepping, van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.

Een dag van God stond dus gelijk aan duizend aardse jaren, en in het zevende duizendtal zou God rusten en heerste de Messias.

Het Messiaanse rijk dus. Dat zijn de duizend jaar die Johannes beschrijft en die in het gedeelte dat wij zojuist lazen zijn afgelopen.

Dat Messiaanse rijk eindigt met de allesbeslissende slag. Vóór de achtste dag zal aanbreken moet eerst definitief en voor altijd worden afgerekend met het Kwaad. Het kwaad in al zijn gedaanten. Daarom komen ook alle namen van het kwaad even in volgelvlucht voorbij. De Satan allereerst. Gog en Magog – mythische legers die de beslissende slag zullen strijden in dienst van het kwaad en de duivel, die gevallen engel, met zijn demonenleger.

Maar de hemel roept ze een halt toe. Een vuur uit de hemel verteert hen. Er wordt definitief mee afgerekend. Alles wat tegen Gods schepping in gaat. Alles wat Gods liefde en genade verhindert. Alles wat er voor zorgt dat Gods goede schepping niet voor iedereen goed is. Alles wat het zicht op God, de schepper en Jezus de Zoon, belemmert. Het wordt weggedaan. De Duivel die ons misleidt. De Satan die doet alsof hij God is. De demonen die in je hoofd kunnen gaan zitten en je op verkeerde gedachte brengen. Ze worden in de poel van vuur en zwavel gegooid. Eindelijk, eindelijk is het kwaad overwonnen. Eindelijk zijn we vrij.

Maar we kunnen niet van alles de duivel de schuld geven. Het **visioen** is ook een waarschuwing. Je bent verantwoordelijk voor je daden. Iedereen die ooit geleefd heeft, groot en klein. Johannes ziet ze

voor de troon staan. Hier een schilderij daarvan, van Fra Angelico. Het laatste oordeel uit Openbaring 20. Iedereen werd geoordeeld naar zijn daden. Dat klinkt streng. En dat is het ook. Daar komen al de afschrikwekkende afbeeldingen uit de middeleeuwen ook vandaan. Voor je de kerk binnenliep, liep je onder een timpaan door met afbeeldingen van de hemel en de hel. En de hel loog er niet om. Dat was bedoelt om mensen bang te maken. Dat was ook bedoelt om de macht van de kerk te bevestigen. In de middeleeuwen keken ze niet op van een vuurpoel meer of minder. Dat was niet goed, maar vandaag de dag zitten we wel weer heel erg aan de andere kant van het spectrum. Wij maken God wel erg lief. We bidden tot Onze lieve Heer. Wij houden van een tandeloze God. Een God die niet bijt, omdat wij hem geen tanden toedichten. De waarheid zal ergens in het midden liggen. Want ergens jeuken onze handen toch ook en bidden we om een God die wèl ingrijpt. Die het eindeloze geweld in onze wereld stopt.

Zo is dit visioen van Johannes over het einde van deze wereld en het einde van het kwaad, over het laatste oordeel ook een surrealistisch schilderij. Het grijpt je aan, en het klopt niet. Het probeert ons aan te zetten tot bezinning. Leef ik in het licht van de achtste dag? Of leef ik in angst, omdat ook in onze tijd het soms lijkt of Satan wordt losgelaten? Je zou maar op een festival in Israël zijn op 7 oktober 2023 en argeloos overvallen worden, alsof het kwaad is losgelaten. Je zou maar ernstig ziek zijn en te horen krijgen dat de behandeling niet aanslaat. Dat gebeurt. In het groot en in het klein. Ver weg en dichtbij. Dat gebeurt en dan zegt Johannes: "Dat wil niet zeggen dat de satan machtig is." Dat lijkt wel zo, en de pijn en het verdriet is er niet minder om, maar het is niet zo. Het is juist omgekeerd.

Ja - om dat te zien en om dat te geloven heb je wel veel geloof nodig. Nog één keer richt het kwaad zich op, om er definitief mee te kunnen afrekenen. Het is zoals in veel spannende films: het monster is overwonnen en lijkt dood, maar opeens staat het weer dreigend op achter de held. In de film loopt het altijd goed af, maar je hart staat stil van de schrik.

Zo blijven we, zo moeten we blijven hopen op de goede afloop.

Kijk zo'n surrealistisch schilderij of visioen. Het grijpt je aan en met enige uitleg helpt het hopelijk ook in de chaos van het leven te blijven zien waar het echt om gaat. Maar ingewikkeld is wel en abstract. En de één heeft er meer gevoel voor dan de ander.

Daarom vertel de bijbel hetzelfde verhaal op nog een andere manier.

Veel toegankelijker, veel dichterbij. Maar daardoor ook breekbaar en misschien ook wel moeilijk te geloven.

Want in die grote wereld waar de chaos je soms overvalt. In die grote wereld is God weldegelijk aan het werk. **Dichtbij huis. Onopvallend.** Breekbaar. Maar ook vreemd en ongerijmd. Ook buiten wat wij gewoon vinden. Dat is het verhaal van Lucas. Lucas vertelt over een wereld waar we maar geen grip op hebben. Een wereld die over je heen lijkt te vallen. In die wereld, in díezelfde wereld is God heel hard aan het werk. De hemel raakt geregeld de aarde en vertelt hetzelfde verhaal: blijf geloven in de goede afloop. Want kijk maar. Er gebeurt altijd wel ergens een wonder. Sara werd zwanger terwijl ze onvruchtbaar was. Mozes overleefde de genocide omdat een vijandelijke prinses hem redde. David versloeg de reus met zijn slinger. Eli ontmoet God in het suizen van een zachte koelte.

Het gaat maar door. In het woeden der gehele wereld loopt het dunne draadje van Gods geschiedenis met de mensen. Van liefde en genade. Van hoop die niet sterven wil en licht dat terugkomt.

Zo ook in de stad Nazareth in Galilea. Bij een meisje Maria. Ze was nog niet getrouwd. Háár verschijnt een engel. Volstrekt ongehoord en ondenkbaar voor joodse begrippen dat een engel

zou verschijnen aan zo'n jong meisje en haar dan zo zou begroeten: *verheug je, begenadigde*. En daarom gebeurt het haar, in een gehucht dat verder nergens in de bijbel nog een rol speelde. Om te laten zien wat Johannes ziet: De schepping gaat door! God is er heus wel! Houd moed. Er is hoop.

En wat doet Maria. Waar Zacharias tegensputterde vorige week, daar doet Maria het enige juiste. Ze laat het gebeuren. Laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd.

Als God dan zo terloops aanwezig wil zijn. Als God in mij aanwezig wil zijn, wat kan ik dan anders dan het toelaten.

Laat die God, die strijdt tegen het kwade, laat die God die genadig is, laat die God maar in mij groeien.

En zo geeft Maria ons een leeswijzer bij Openbaring.

Laat je niet wegblazen door het onheil dat op de wereld plaatsvindt – al duizend jaar en nog langer.

Maar ontdek die kleine tekenen van God in je leven. Aanvaard ze en laat ze in je groeien.

Want zo vecht je tegen het kwaad.

Zo leef je alsof de achtste dag al is aangebroken.

Alsof het Kerstfeest al begonnen is.

Amen

- Muzikaal intermezzo

ANTWOORD

- Lied: 'Er is een roos ontloken' (Lied 473)
- Dankgebed, voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

GAAN

- Slotlied 'O kom, o kom Immanuel' (LvdK 125: 1, 2 en 3)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"